

אגף תכנים, תוכניות,
הכשרה והשתלמויות

הזיכרון חצוב באנדרטאות

מבוא

"ומצבות זיכרון מונחות בכל כמו משקלות כדי שתולדות הארץ לא יעופו ברוח כמו ניירות" (י. עמיחי, "ארץ מסוכנת", מתוך "כי מאדם אתה ואל אדם תשוב", תשמ"ה)

ברחבי מדינת ישראל פזורות מאות אנדרטאות, שהן ציוני דרך בנופי הזיכרון הלאומי שלנו. בכל שנה ביום הזיכרון לחללי מערכות ישראל אנו מעלים את זכרם של מי שנפלו מאז ימי ראשית הציונות בקרב על הקמת מדינת ישראל ובהגנה עליה. האנדרטאות הן מצבות לזכר הנופלים. עיצובן מגוון: חלקן עשויות מאבני הארץ ועליהן חרוטים שמות החללים, חלקן עשויות כפסל המביע רעיון ויש שנמצא רק לוח המוצב בגינות המרכזיות ועליו מופיעים שמות הנופלים. כמעט אין נקודת יישוב במדינת ישראל שאין בה אתר הנצחה לזכר הנופלים בקרבות להקמת המדינה ובהגנה עליה.

מטרות:

- חיזוק הקשר והזיקה בין המשתתף למקום מגוריו דרך הסיפור האישי של אנשים שהקריבו את חייהם בקרבות להקמת המדינה ובהגנה עליה.
- יצירת קשר בין משפחות הנופלים לבין בני הנוער היום.
- עמידה על דפוסי זיכרון שונים התורמים לעיצוב תרבות הנצחה.

מהלך ההפעלה

אפשר להתחיל את ההפעלה בדברי פתיחה ברוח הדברים שנכתבו במבוא.

שלב א' - במליאה

נברר מי מהמשתתפים מוכן לספר על אנדרטה אחת שנחרטה בזיכרונו ולהסביר מדוע.

שלב ב' - קבוצתי

המשתתפים יתחלקו לקבוצות קטנות בנות ארבעה משתתפים.
כל קבוצה תקבל כרטיס משימה קבוצתית עם שאלות הנחיה.
בתום הפעילות הקבוצתית תתכנסנה הקבוצות במליאה.

שלב ג' - במליאה

נציגי הקבוצות יציגו את האנדרטה שנבחרה על ידם, דרך ההנצחה שבאה לידי ביטוי באנדרטה ואת הנושאים שנדונו בקבוצה.

שאלות לדיון:

- האם הפעילות הקבוצתית חידשה לכם לגבי האנדרטאות שבהן עסקתם וסיפורן?
- מהו אופן ההנצחה המאפיין את האנדרטאות הללו?
- מה ביקשו האנשים לבטא בדרך ההנצחה שבחרו?
- אילו אופנים נוספים להנצחה אתם מכירים? (קריאה על שם, הנצחה בהקמת יישוב, מפעל חיים, קרן מלגות על שם וכו')
- מה אנו מרגישים כלפי האנשים שנפלו במלחמות על עצמאותה, ריבונותה וביטחונה של מדינת ישראל?
- מה אנו רוצים לבטא בבואנו אל האנדרטאות ובשומרנו עליהן?
- רצח רבין היה אירוע טראומטי בחיי החברה הישראלית. עם זאת הוחלט שהאנדרטה לזכרו תעוצב כך שתשתלב במארג החיים היומיומי של העיר. מה דעתכם על כך?
- באיזה אופן מהוות האנדרטאות שהוזכרו חלק מהקשר ומהזיקה של היחיד לעם ולמדינה?
- מה הייתם רוצים לומר למשפחות הנפלים?

כרטיס משימה קבוצתית

בחרו אנדרטה ברחבי ישראל (מהיישוב שלכם, אנדרטה שאתם מכירים..).
הכינו מצגת עם תמונת האנדרטה ומידע עליה.

שאלות להתייחסות:

- האם ראיתם את האנדרטה שנבחרה על ידכם?
- מה אתם יודעים על הדמויות שהאנדרטה שבחרתם מנציחה? ספרו את סיפורן.
- מהו חובה של מדינת ישראל לדמויות שאנדרטאות אלה מנציחות?
- מה אתם מרגישים כשאתם ניצבים לפני אנדרטה זו?
- מה המשמעות של האנדרטאות בעיניכם, עשרות שנים לאחר האירועים שלהנצחתם הוקמו?
- האם נזדמן לכם להיות בגני זיכרון?
- מה דעתכם על סוג כזה של הנצחה?
- אילו דרכי הנצחה אחרות אתם מכירים?
- איך, לדעתכם, ראוי להנציח?
- לוח הזיכרון בפינת הרחוב - עיצובו פשוט ואינו בולט, והוא הופך לחלק מחיי הרחוב. מה דעתכם על ההנצחה בדרך זו לעומת ההנצחה באמצעות אנדרטה?